ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 400 К на годину, 200 К на пола године, а 100 К на четврт године; за Америку 5 долара на годину. Претплатити се може бар на четврт године.

Издавалац „Застава“ д. друштво.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон бр. 110.
:: Рукописи се не враћају ::

Издавалац „Застава“ д. друштво.

Број 134. Нови Сад, у четвртак 16. јуна 1921. Година LII.

Како се код нас ради?

Бивши средишњи Синод у Београду закључио је г. 1919. да се карловачка богословија подигне на степен Духовне Академије. Поверио је једном епископу да изради штатут и организацију ове Академије. Овај акт Синода био је многоразложан и оправдан и сваке хвале вредан. Али не лези враже. Закључак Синода је остао на папиру. Јер нечија политичка мудрост и нечија братска љубав је онда тражила укидање и поништавање многог чега, што је двестагодишња култура моралног напора народног израдила у карловачкој митрополији и подигла на известан ниво. Та политичка мудрост и братска љубав нечија тражила је и живот карловачке богословије. Јер престиж београдске богословије, јер престиж престолне цркве не би могао преживети и унапређење карловачке богословије и одавање неког признања културном успеху карловачке митрополије.

Да се онемогући подизање карловачке богословије на степен Духовне Академије, а сачувај Боже и богословског факултета, у Карловцима, установљена су одмах два богословска факултета. Један у Београду, други у Загребу. Јер, за Бога, запљускивало нас је обиље и на професорима и на ђацима за факултете богословске.

Са каквим предусловима и са каквом гаранцијом за њихово оправдање су установљени богословски факултети и у Београду и у Загребу? Завирити треба у факултет београдски и казаће се само. Он се је родио богаљаст. У факултет загребачки се не може ни завирити, јер он се је родио мртав. Жив му је декан, жива су му, хвала Богу, и два професора, али факултета нема па нема. Није ни отворен. Тако је са факултетима.

А карловачка богословија? Она је ћутећки сарањена, жива сарањена. Жива су јој још три професора. Нису умировљени, него су још активни, са пуном активном платом без професорске катедре. Живе и питају се: шта су и чији су? Шта ли ће с њима бити?

Да чудовиште буде потпуније учињено је још нешто.

У богословски факултет београдски није узет за професора ни један од расположивих професора карловачке богословије. Поред њих шесторице већ плаћених а незапослених професора, поред њих шесторице опробаних професора, постоје данас на београдском факултету три Руса професора. Три Руса само зато, да не буде ниједан из карловачке богословије, из карловачке митрополије.

Питамо шта значи све то, чему све то води? Јели о томе кадгод бар размишљао ма који од господе, који такву политику воде, такву љубав сеју, такво уједињење утврђују?

Или је и то лудост која се излудовати мора и болест која се изболовати мора, па да се дође до памети и до здравља? Али кад ће већ доћи време да се без лудовања прихваћамо одмах памети, па да смо здрави и напредни увек? Изгледа да је то време далеко. И остаће далеко, док јавне послове водили буду дилетанти, плитка погледа, уских грудију, а широке игноранције, јаке уображености и неограничене мржње. И док они буду могли барлијати по јавним пословима и по јавним интересима.

Леонид.

Белгијски систем у финансијској реорганизацији.

Нови Сад, 1. јуна 1921. г.

III.

(Завршни чланак.)

Као што су финансијска реорганизација и тобожњи белгијски систем немогући и неспроведљиви са погледом на особље, тако се то исто показује када посматрамо руковање касама, склоп нове организације, контролу и двоструко књиговодство.

Према чл. 10. састоји се окружна фин. управа из 2 благајне: главне и ручне.

У пракси се већ и досад показало, да се при двоструком књиговодству то не може у животу спровести. У јавности смо већ читали, како је код једне таке управе била једна главна и седам ручних благајна.

Те разне благајне би требале посведневно да се поклапају, али су по томе изнесени примери у јавности, да — захваљујући том двоструком књиговодству — кроз више недеља у једном месту нису се поклапале благајне, док се то тобоже није некако удесило. Но нико не може гарантовати, да је погрешка заиста нађена. Ко то и како може контролисати?! Нико!

Постоји до душе нека „месна контрола“, али каква је то установа, то се из тог непотпуног и непрактичног „Правилника“ не види, само то стоји у њему: да та месна контрола видира упутнице и платежне налоге. Из каквих се разлога и са каквих се гледишта врши то видирање, да ли та месна контрола држи какву евиденцију, и зашто бива, то је тајна и загонетка, коју не могу да одгонету ни чиновници окружне фин. управе.

Тако дакле уопште изгледа склоп и задаћа окружне фин. управе у оквиру реорганизације и белгијског дуплог књиговодства. Сасвим је природно, да књиговођа, који треба да обавља то дупло књиговодство, није у стању да свршава посао и за то мора бити опкољен читавом војском писара, дневничара и званичника, а пошто су ови на пољу књиговодства неуки, лако је замислити, како изгледа њихов посао.

Правилник, окружним фин. управама, које у седишту врше и послове дотичне среске управе, натоварује на грбачу такав посао, да то чиновници и поред многобројности њихове нису у стању физички да отаљавају, а и да их је још толико више, и ма колико их било, нису у стању да послују, јер немају квалификације, стручног знања, и што не знају законе, претписе, и језике разних народности, које живе у Војводини.

И у томе неће ништа помоћи што сада у Београду, у Министарству Финансија, сада на брзу руку фабрикују неко особље за Македонију и за нас, за Војводину.

Такозвана реорганизација и тобожњи белгијски систем донели су место упрештавања, замршај и хаос, место појефтињавања, показала се и као врло скупа установа реорганизација код окружних и среских управа.

Поред пређашњег простог књиговодства ишло је све глатко, све је било просто, лако прегледно, и свако је могао да разуме систем обрачунавања порезног звања. У сваком тренутку могло се са највећом тачношћу на пару утврдити, колико новца мора у благајни бити; сам изаслани повереник за шконтрирање могао је за 2—3 дана да изврши контролу обрачунавања.

Све се поклапало, јер су стручњаци вршили све послове, — док је код новог система учињена контрола немогућном сваком шефу, који није стручњак у дуплом књиговодству, а и онај; који се у томе разуме, имао би огромне и дуготрајне послове, да врши ова прегледања.

Сваки, ко је од почетка нове реорганизације, имао посла код фин. управа, морао се осведочити, са каквим је замршајима, тешкоћама, трошковима и великим губитком времена скопчана онде и најмања ствар.

И поред свег тога дуплог књиговодства, и што свака и најмања ствар иде кроз стотину руку, док се може свршити, ипак нема никакве контроле. Сав је систем основан једино на исправности и поштењу књиговође, којега остали не могу да контролишу. И пошто не постоје прописани месечни рачуни и не постоје стручна рачуновођска прегледања тих рачуна, те, ако погреши књиговођа, нико на свету не може приметити ту погрешку.

Али, што најбоље карактерише немогућност овог новог система обрачунавањем јесте, што су задржали и морали задржати, старе порезне књиге, даље књиге о одмеравању пристојби, о пупиларним депозитима и друге под старом системом вођене књиге, једном речи цели стари систем, јер онде морају да уводе предмете, претписе, уплате, у евиденцију држати рештанције, онако како је и пређе било, с том разликом, што је онда постојао чиновнички кадар, који је те ствари разумевао, док тога данас нема.

Милијони и милијарде државног новца је стављено у питање, јер је овај систем и ово стање немогуће; оно треба завремена лечити.

Под рушевинама огромне користи државне, а поред добре воље, тих лекова није тешко наћи, они су наведени у разним представкама и извештајима против новог реда у финансијама, које можда гризе прашина у министарским архивама.

И. К. С.

Будимо на чисто

III.

Обише ми уши Југословени доказујући каково је све неваљалство Аустрија починила, а ово највеће неваљалство и тако рећи највећи злочин, што се може једном народу одузети, не видим, да игда и икада наспомену; за њих то не постоји. Њима су политички Хрвати то исто, што су и етички Хрвати; у њима се уврежила та неистина тако дубоко у душу и појам, и ударила их слепилом тако јако, да то не виде и да она неправда што је Аустрија починила не само на Србима, него и на јадним Словенцима, стварајући Хрвате тамо где их нема или где их је тако мало, да не могу утицати на промену својства или карактера, које један народ чини народ са свима особинама, које га као такав карактерише.

Треба ли ово да и на даље остане, треба ли то и даље да се брани и шири? Јесу ли Срби поднели за то толике грозоте и страхоте једног великог светског рата само за то, да се може и надаље ширити црножути режим и систем за љубав измишљене слоге, која се никада неће на тај и такав начин постићи? Та не можемо се ни ми сами међу собом сложити у свему, а како ћемо се моћи са измећарима „црножутима?“

Криво је када се говори само о неком тобожњем франковлуку, а све остале оставља на страну, како су тобоже само франковци љути непријатељи Срба и српства, а заборављају се верне слуге бечке политике, заборавља се на производ аустријске политике или боље рећи произведене пионире аустријске политике, који су као оно марионети на миг Беча бивали час пријатељи Срба, а зачас непријатељи, рушећи и харајући све што је српско, заборављајући, да је само требао Беч нешто хтети, па да се по свим крајевима размили струја на дату паролу и све учини, што год они горе захтевају. Мисле ли наши Југословени, да ће се то семе на тај начин истребити и сатрти, када се попут Аустрије буде и на даље фаворизирао? Мисле ли они и на даље ту аустријску по невољи за нас створену идеју ширити и заштићавати? Не знају ли да је аустријској политици политичко хрватство било само маска и средство, да српство сатире и уништи? Не знају ли они, да им је политичко хрватство било темељ, на коме ће они зидати своју силу и моћ и када их не би више требали, да их одбаце као трулу јабуку? Зар се још нису уверили, да полит. хрватство у себи није имало ни труни словенског осећаја, да су само оно чинили, што им је одонуд заповеђено, да су изливи њихових осећаја бивали сваки час друкчији, према томе, како је онима у Бечу затребало, једаред пуни одушевљења за братску слогу, али стално и смишљено само ономе циљу тежити, који води на штету и уштрб Срба. Зар им њихове симпатије према Бечу, па и данас, још нису отвориле очи, да исто тако теже и иду на уништење српства? Зар је имало српство већ непријатеља — душмана од старе Аустрије и њених измећара? Зар су заборавили Југословени на историју, како се Загреб понашао према Србима, далеко и много горе него Мађари.

Али наши Југословени и то заборављају да у Срему никада није било Хрвата, да је Срем у средњем веку бивао Мађарски и Српски, али никада ни по имену Хрватски и то је остављено било лукавој Аустрији, да то створи на насилни и вештачки начин. Ко се од старијих још не сећа, како је било у Срему пре 40 година? А сада? И јели то садање стање право и даље да остане? Зар би било оправдано, да се садање стање и на даље одржава?

Заиста жалосно је, да се и пакон слома Аустрије нашло и налази жалосних Срба, који јавно то потпомажу не разликујући национално од политичког хрватства. Јер шта су они Хрвати са правим хрватским осећајима криви, што је стара лукава Аустрија њено поштено име употребила на затор и уништење српства? Та они су се и сами ратосиљали и курталисали таквих силом званих Хрвата и силом створених сународника, који су се свакој српској несрећи и недаћи радовали, докле су они прави племенски Хрвати у Истрији и Далмацији били пуни жалости, а веома радосни, када је Србима добро ишло. Сетимо се само 1912. године балканског рата, да они тáмо као прави Словени осећају се, пратише сваки српски корак и успех у најпријатељскијем расположењу, а многи такозвани Хрвати су били расположења онаковог као Немци, Мађари и други наши непријатељи.

Па шта да се каже за Хрватску, па Славонију, где се управо већина Срба населила. Узмимо само поједина места, па ће се видети да их има истих као и у Старој Србији. Шта је од њих учињено? Најпре су их као и оне у Барањи и осталој Мађарској покато-

личили и онда су их у Мађарској Мађарима, а у Славонији најпре шокчили и после од њих правили политичке Хрвате. А тек у Босни и Херцеговини? До пре 50 година мало се знало за Хрвате. Писало се ћирилицом, звао се језик српски. Та није ли пре 100 и неколико година штампао католички фратар Матија Дивковић ћирилицом и српским језиком књигу за католике, што свакако не би чинио, да су и онда били Хрвати. А данас многи Хрвати немају ни правог националног осећаја. То је зато што су им вође, учитељи, кат. попови, чиновници, великим делом несловени, који се увукоше међу њих, да би под маском словенства и хрватства могли боље помагати црножуте рачуне.

(Наставиће се.)

Утакмица Бачке Соколске Župe.

У недељу 12. јуна одржана је пре подне утакмице Б. С. Ж. Резултат био је овакав: Код натецања сокола војника, победила су ова браћа војници: у трчању на 100 ј. Мехмед Мехмедовић, 1. чета. III. бат. за $13^1/_5$ сек.; у скакању у висину Миливој Купусаревић 2. чета. III. бат. 1·45 м.; у скакању у даљину Изим Курта 3. чета. II. бат. 4·73 м.; у бацању кугле са прелазом мете Јаков Вукотић, 1. чета III. бат. 12·82 м.; у навлачењу ужета, победило је одељење седморице надметача III. батаљона против II. батаљона.

Код натецања друштава у простим вежбама чланова, први победник је: Соколско друштво у Ср. Карловцима, са 62 бода други: сокол. друштво у Новом Саду, са 59 бодова трећи: соколско друштво у Петроварадину, са 47 бодова. У простим вежбама чланица, победила су ова соколска друштва: први победник Нови Сад са 49 бодова други Ср. Карловци са 45 бодова, трећи Суботица 42 бода.

У бацању кугле I. Бранко Ршић, Ср. Карловци 10.96 м, II. Милан Петровић, Србобран 10.62 м, III. Богдан Мирковић, Суботица 10.54 м. У бацању копља у даљину из залета. I. Богдан Мирковић, Суботица 51.10 м, II. Милан Петровић, Србобран 48. м. III. Никола Станимировић, Ср. Карловци 46·15 м. У бацању дискоса: I. Милан Петровић, Србобран 29.60 м, II. Михајло Вукосављевић, Ср. Карловци 28.60, III. Бранко Ршић, Ср. Карловци 28.50 м. У трчању на 100 ј. први: Ђура Илић, Нови Сад и Витомир Терзин, Суботица, за 12 секунада, II. Милован Малетин, Србобран $12^1/_5$ сек. III. Милан Илић, Нови Сад и Јосип Костелић, Петроварадин за $12^4/_5$ сек. У скакању у даљину с места: I. Михајло Поповић Ср. Карловци 2·80 м, II. Михајло Тодоровић, Нови Сад 2.79 м, III. Милан Петровић, Србобран 2.77 м. У скакању у даљину из залета: I. Милован Малетин, Србобран 5.52 м, II. Аца Сланкаменац, Нови Сад 5.34 м, III. Светозар Ивковић, Нови Сад 5.33 м.

У скакању у висину из залета: први Ђура Илић, Нови Сад 1.50 м, (лепота скока); други Стеван Миковић, Србобран 1.50 м, трећи Гојко Миковић, Србобран 1.45 м.

У скоку с мотком у висину: I. Војин Срдић 2.95 м, II. Никола Станимировић 2.90 м, III. Андрија Драгојевић 2.70 м, сви из Ср. Карловаца.

„Једна неправда“

запостављање црквено автономних чиновника.

У 129. бр. „Заставе“ од ове год. изашао је чланак под горњим натписом у којем се напада г. епископ темишварски др. Георгије Летић, администратор Митрополије карловачке зато, што није уважио молбу нар. црквено авт. чиновника, да и на њих протегне уредбу о превођењу државних и осталих јавних чиновника на динарске плаће.

Како се у овом чланку ствар не износи тачно, онако како јесте, а уз то се г. администратор неоправдано напада, сматрам за своју дужност, да на овај чланак рефлектујем и то тим пре, што сам у овој ствари ја био известилац и што је г. администратор прихватио у целости моје мишљење, те за исто и примам пуну одговорност.

И сâм сам чиновник, те према томе и мене ова ствар бар толико исто интересује колико и господина, који је горњи чланак написао. Па ипак нисам могао предложити г. администратору, да ову ствар председнички реши и то не само због тога, што сам држао, да г. администратор, будући да је већ разрешен од администраторства и ове дужности само по нужди врши, јер није имао коме да их преда иако је одмах по доласку Њ. Св. г. Патријарха тражио, да га се од ове дужности коначно разреши, — већ и због других разлога. А ти су разлози ови: Превођење на динарске плаће је ново уређење плаћа са сасвим новим и то знатно великим теретима за фондове. Овакове се ствари ни код једног колегијалног тела и власти не решавају председничким путем, а најмање онда, када је личност од које се тражи, да их председнички реши и сам већ само привремени вршилац председничких права и зна, да у новом телу, у чије би име решавао неће и не може бити председник.

Друго: чиновници о којима је реч, стављени су — по жалосној судбини својој — већ по трећи пут на расположење и то овом приликом Министарству Вера и стоје пред реорганизацијом својих звања, које се може свршити и подржављењем.

Држим да ће сада бити сваком јасно, да је г. администратор Митрополије управо више него ненадлежан да чиновницима, који се у оваковом стању налазе под приликама у којима се и он сâм налази — уређује берива. Због тога му такав предлог нисам ни могао поднети.

То, у осталом увиђа и сам писац чланка, јер на крају позива Министарство Вера, да ову ствар уреди, јер „оно је сигурно на то надлежно“.

Сасвим је природно пак што је г. администратор Летић сматрао себе надлежним да реши питање епископске дотације и то зато: што је ову ствар решио не неколико дана пред своје разрешење, већ неколико месеци и што, а то је главно, није овим решењем проузроковао никакве нове издатке за фондове, већ је само у цифри установио дотацију епископа из оних прихода, који у епископску конгруу по закону иду. Он је овде извршио једну формалност, коју је сваки председник позван да изврши, јер ни само тело не би могло и не може другачију одлуку у овој ствари донети.

Потпуно је пак малициозна она примедба пишчева, да је г. администратор др. Летић неправилно дигао своје принадлежности као администратор за месец јуни већ у мају месецу.

Г. администратор подигао је наиме 31. маја о. г. (јер је 1. јуна морао у званичном послу путовати у Београд) администраторску награду за јуни месец и репрез. трошкове за месеце април, мај и јуни. Како су ове принадлежности плативе унапред, а како је несумњиво, да ће г. епископ Летић морати администраторске дужности вршити још и јуна месеца, то какву неправилност у томе што је своје принадлежности плативе 1. јунија дигао 31. маја, јер 1. јунија неће бити код куће и јер уз то диже и за два месеца унатраг, може видети само онај, ко силом хоће да ствара кривице другоме.

Стога је и овај нападај на њега неоправдан.

Бор. Брадваровић.
срп. народноцрквени тајник.

Нови Сад, 15. јуна 1921.

— **Дневна питања.** У Конституанти су многа питања на дневном реду. Сада има да се расправи о ћушци, коју је земљораднички посланик др. Лазић дао због увреде приликом интерпелације о Топчидерској Економији. Говори се да ће због тог питања (не ћушке, него Топчидерске Економије) бити још и неких заплета. Земљораднички посланици су напустили конституанту и разићи ће се у народ да му говоре о политичкој ситуацији. Нарочито босански посланици одлазе да спрече извршење споразума владе са Муслиманима.

Министарски Савет издаће саопштење о томе да није истина да ће се извршити неке измене у Рапалском уговору, како то загребачка штампа делом јавља. Исто тако издаће и коминике о Краљевом здрављу.

Влада има много неприлика са опозицијом, која у Конституанти постаје сваким даном безобзирнија и борбенија и напушта конституанту.

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Невоље у Енглеској.

У Енглеској има преко пет милиона беспослених. Та привредна и индустријска криза расте. Због тога политички и индустријски кругови су јако забринути. Сопственици рудника учиниће предлог заступницима рударских радника да се овако установи дневница: предратној дневници да се дода још 20 по сто као додатак на скупоћу. Не може се ни слутити хоће ли раденици на овакве услове пристати. Можда још велики страјкови прете Енглеској. Велике противности постоје између фабричких радника и поседника фабрика. Ако међу њима не дође до споразума, онда ће још око 500.000 радника ступити у штрајк.

Преокрет у Русији.

Русија се већ давно налази у некој грозничавој атмосфери стварања новог поретка. То се најбоље види из једног говора народног комесара Никова, који је на последњем совјетском конгресу у Москви својим предлозима изненадио бољшевичке кругове. Рекао је да бољшевичка Русија неће имати никакве користи од пређашњих индустријских подузећа, док сва та подузећа, не пређу натраг у руке њихових законитих власника. Истина, та подузећа остају и на даље државна својина, али ће држава узимати само приходе од њих. Тај је предлог продро. И Лењин је тога мишљења да се мора вратити приватном капитализму, па тек после тога да се он претвори у државни капитализам. Говори се да Лењин иде за тим, да умањи утицај треће Интернационале, а да ће га у тој борби помагати и Чичерин.

Русија стоји свакако пред новим и великим променама.

Помоћ Европи.

Европа је изнемогла и руинирана. Њој може помоћи само — огроман капитал. Америка је вољна ту помоћ да јој пружи, али, рекао је славни амерички финансијер г. Ото Кан, Америка мора имати извесне гарантије за стабилност Европе, ако ова рачуна на финансијску помоћ. У том смислу врло је повољно примљен последњи говор г. Бријана. Својим помирљивим, али уједно и одлучним речима, Бријан је задобио за себе јавно мњење Америке.

Америка је, уосталом, задовољна и са немачком владом. Тако је пуковник Хјуз написао чланак о др. Ратенацу, који је дошао за министра обнове. То је, вели Хјуз, нов доказ о истинској вољи Немачке, да плати ратну одштету до крајних граница своје могућности. Садашња немачка влада, вели даље Хјуз, у много погледа је најбоља и најздравија, коју је Немачка имала од рата на овамо. Ова је влада једино кадра, да сретно реши безбројне проблеме. Многи просвећени Немци желе сада приближење Француској, јер су уверени да је без тога немогућа обнова Европе.

Туђи капитали у Румунији.

Из Париза јављају да ће Енглеска на штету француских интереса експлоатисати свој трговински уговор с Русијом. И тако није искључено, да Французи изгубе оне милијарде, које су пре рата, улагали у Русију.

Говори се и то, да је створен и један енглеско-немачки конзорцијум, у ком је и чувени финансијер Хуго Стинес, са тим циљем, да добију у Русији низ концесија у рудама, шумама, а њима ће се дати и првенство лиферовања Русији индустријских производа.

Аустријски дугови.

Мала Република Аустрија има огромних дугова. Према нацрту финансијског закона укупни дугови младе републике износе 170 милијарди. Ту су урачунати и инострани кредити. Од овога иду на дугове старе Аустрије 53 милијарде. Према тим дуговима стоји као актива: непокретно имање монопола и државних подузећа (око 96 милијарди), а уз то и покретно и непокретно имање (зграде и инвентар), о чијој величини нема још никаквих података.

ВЕСТИ.

— **Забавни Одбор Графичких Радника** у Новом Саду, овим путем изриче своју најтоплију захвалу свима онима, који су, било даром, или својим суделовањем допринели успеху забаве графичких радника.

— **Сетва у Војводини.** У години 1920. посејала је Војводина 734 хиљаде јутара са пшеницом, 34 хиљаде с ражи, 166 хиљада са јечмом, 249 хиљада са зоби, а највише са кукурузом: свега 892 хиљаде јутара. Осим тога у Војводини има око 2860 великих парних вршаћих машина; око 900 вршалица на гепл; око 1200 ручних вршалица; око 67 хиљада гвоздених плугова; око 73 хиљаде полугвоздених; око 23 хиљаде гвоздених дрљача; око 42 хиљаде полугвоздених; око 73 хиљада сејачица; око 8 хиљада жетелица обичних и што вежу снопље; око 37 хиљада косачица.

— **Католички конгрес у Суботици.** Као што суботички „Neven“ јавља 14. и 16. августа о. г. одржаће се у Суботици велики конгрес католика из целе наше државе. Програм тога конгреса још није објављен.

— **Читуља.** У суботу ујутру, 11. т. м. преминуо је у Београду Миливој Жупански, банкарски чиновник из Новог Сада. Смрћу његовом изгубисмо једног, у својој струци ванредно спремног човека; изгубисмо у њему и једнога човека ретко доброг и племенитог срца. Иако у мору туђинштине, као син ваљаног негда учитеља арадског, васпитан је у чисто српском духу, а утецај тог васпитања опажа се кроз цео његов доцнији живот, јер све што је имао: дар, вредноћу, тачност и савесност у вршењу дужности, употребио је на корист и добро свога народа. Једна од, такође, лепих му особина била је некористољубивост и племенитост срца. Умро је као сиромашак, јер је и последњу пару давао сиромаху. После доласка српске војске у ове крајеве, покојник је као одушевљен Србин много радио и испомагао војничке власти у сређивању ново-створеног стања. Иако овај посао није одговарао његовом, већ и дотле, нарушеном здрављу, он га је свесрдно са највећом вољом и љубављу вршио, док га болест потпуно није скрхала. И, као што је јесенас нечујно и неопажено отишао из Н. Сада, да својој болести потражи лека, исто је тако и у недељу 12. т. м. неиспраћен ни од својих најближих пријатеља и познаника, већ једино од своје верне љубе, сахрањен у београдском новом гробљу. Слава му и вечна памет!

— **Немачко-јужнословенско друштво у Франкфурту.** Пре краткога времена основало се у Франкфурту друштво, које је узело себи за задатак: да научним предавањима, књижевним и музичким приказима, изложбама и другим средствима прикаже немачком свету живот и културу јужних Словена и да буде културни мост између Немаца и јужних Словена. На првој седници овога друштва говорио је: свеучилишни професор Ломел о развитку јужнословенског језика, свештеник др. Шварцлозе о привредним приликама у Краљевини С. Х. С. а Херман Вендел о одношају немачке културе према култури јужних Словена. Друштво се нада, да ће својим радом много допринети зближењу Немачке и наше државе.

— **Ухапшен проневериталь.** У Карлсбаду је ухапшен благајник Адолф Шустер, који је на штету једног индустријског предузећа у Бечу проневерио 3,700.000 круна, па преко Линца, аутомобилом у друштву своје жене, побегао у Чехословачку. Он је признао чин, а његова жена је изјавила, да о томе није ништа знала. Код Шустера се нашло само 14 чехословачких и 9 аустријских круна.

— **Баснословне цене.** Сакупљачи уметничких старина не осећају по свој прилици данашњу финансијску кризу, јер се 1. јуна у Паризу у једном хотелу продао на лицитацији мали швајцарски ћилим из XVI. столећа за по милиона франака; један мали перзијски ћилим за 308.000 франака. Једна сребрна чаша из XVI. столећа за 105.000 франака; шољица за каву перзијска из XVI. столећа за 104.000 франака.

— **Венчање.** Гђица Лепосава, сестра нашег пријатеља г. Витомира Вујичића, електричара, венчаће се сада у четвртак 16. о. м. у саборној цркви у 9 с. пре подне са г. Рудолфом Салонтајием, поштанским чиновником. Честитамо.

— **105-годишња девојка.** У Фрезнеју преминула је неудата Викторина Шедевил, која се родила у Орну 30. јануара 1816. године. Када је 1916. славила свој стоти рођендан, изразила је у шали жељу, да јој се живот продужи још за пет од сто. Жеља јој се испунила.

— **У пажњу грађанству.** Скрећемо пажњу п. н. грађанству из места и околине на оглас нашег једномишљеника г. дра Милорада Попова, кр. јавног бележника у Новом Саду, кога, као млада, вредна и својој струци способна Србина, топло препоручујемо нашем свету.

— **Офертуална лицитација.** Почетком јуна месеца, имају да се окреч е, оправе, поправе и орибају школске дворане следећих државних зграда основних школа: Српска средишна, салајачка, алмашка, јовановска, пет дворана на салашима, евангеличка, русинска и реформатска. Овим се расписује офертуална лицитација за поднашање писмених понуда ради оправке дворана. Оферти, у затвореним ковертима, имаји се поднети потписаном председништву најдаље до 25. јуна о. г. Поближа обавештења даје председништво. Из седнице економског пододбора, Окр. Школ. Одбора држане у Новом Саду 12. јуна 1921. дод.

Богатирев.

Око изума г. Богатирева води се у београдским новинама жучна борба. Једна страна тврди, да је изум Богатирева епохалан проналазак, док друга му пориче сваку вредност. Неки сарадници г. Богатирева нашли су за потребно чак, да га се и путем штампе одрекну, но још је већи број његових привржених, који верују у њега и значај његовог изума. Демонстрација г. Богатирјева у Новом Саду са својим пећима за кување, задобила је све присутне, који су се уверили о силним предностима овог савременог изума. Само данашње економске прилике су могле нагнати људе, да мисле на штедњу у свакодневним потребама, као што је гориво, које је постало једна несношљива рубрика у сваком домазлуку нас варошана.

Тражили смо узроке нападајима на г. Богатирева од њега самога. Он је изјавио, да ови нападаји имају своју политичку и личну позадину. Један господин из његове средине пак изјавио нам је, да је овај нападај инсценисан са стране извесних капиталистичких кругова, који су хтели да искористе овај изум у своју корист, баш с обзиром на његову важност и изгледе на општу употребу овога изума.

Но било како му драго, ми ћемо описати оно, што смо видели својим очима, а остављамо времену да реши овај спор. Наше је уверење, да је изум г. Богатирева користан и да ће за кратко време прећи у општу употребу не само код нас, него и на целом свету.

У недељу 12. јуна приказао је инжењер г. Ф. Богатирев свој изум у овдашњој трапезарији јодног купатила пред многобројном публиком оба пола, међу којима беху заступљена и сва месна надлештва. Госпође Вилић и Вилт преузеле су на себе дужност, да скувају ручак за 25 особа, а помагале им многобројне чланице Женске Задруге, као и неколико дама из грађанства. Ручак је био следећи: говеђа супа, говеђина са сосом од огрозли и гарнирунгом, буранија, телеће печење, тесто са вишњама и један хлеб од 8 кг.

Огњиште на коме се све то има да скува, слично је нашим „шпоретима“, обложено је танким белим дашчицама, а унутрашњи распоред је удешен тако, да се могу у исти сместити ледењак и одељење за чиније, тањире и све потребне реквизите за кување и јело. Са стране је монтиран и нож за цепкање дрва, које се има да изситни у промеру 2—3 цм. За огњиште је спремљен свежањ исецканог растовог дрвета, које је пред свима присутнима одмерено и нашло се, да важи 1·3 кг. Ватра је запаљена у 9·45. — За време кувања падале су духовите досетке од стране присутних, док најзад после 33 минута чекања не викну једна од дама: „супа ври“. Око пола 11 било је готово и печење и присутни су приступили закусци. Сви су честитали госпођама, да су изврсно зготовиле ручак, што је нарочито ласкало самоме проналазачу. Нарочито се свидело ово огњиште нашим домаћицама, које су нашле, да се овим изумом много олакшава рад у кухињи и да ће жени одсада остати много времена на други рад па и на разоноду.

Предности овог изума су тројаке: 1. економија у времену, 2. у радној снази и 3. најважније, економија у огреву. За кување једног ручка и вечере заједно, треба $^1/_8$ дрвета од обичног, што значи, да кућа, која је трошила 4 хвата дрва годишње на кујну, може уштедети 3·5 хвата дрва, или по данашњој цени око 8500 кр. на годину. Толико неискоришћене калорије оде годишње у ваздух, поред данашњих неусавршених пећи.

У времену пак уштеди се још више. Ручак ваља приставити, пећ затворити и ручак се кува даље без потребне присутности домаћице. Јело не може загорети, јер је ложиште пећи обложено једним појасом воде. Зачин се може додавати, а јело може стајати у лонцима 24 сата, јер је темепература после 1 дана још увек око 60° С, те се јело не може да поквари.

Оволико смо видели, кусали и чули о изуму г. Ф. Богатирева, а скора будућност ће показати, да ли ће изум г. Богатирева освојити свет. **Д.**

ПРИВРЕДА.

Од Трговачко-Занатлијске Коморе у Новом Саду.

Господин Министар Финансија је под И. Бр. 6562. од 27. маја о. г. донео следеће решење: 1.) Да државне касе као ни појединци нису дужни при једној уплати примати више од 50 дин. (200·— Кр.) у новчаницама од 1 дин. (4 К.); више од 25 дин. (100·— К.) у новчаницама од 0·50 дин. (2·— К); више од 10 дин. (40·— К) у новчаницама од 0·25 дин. (1·— К). 2.) Да државне касе не пуштају у оптицај оштећене и похабане државног издања. 3.) Главна државна благајна, покрајинске благајне, окружне среске финансијске управе као и порезни уреди дужни су на захтев појединаца и у неограниченој количини мењати такове новчанице са неоштећеним и исправним као и у опште новчанице државног издања замењивати са новчаницама Народне Банке.

II.

Да би се избегле непотребне неугодности, упозоравају се сви заинтересовани са подручја ове Коморе на своједобно наређење г. Министра Трговине и Индустрије, по, којем имају сва акционарска друштва у Банату, Бачкој и Барањи почевши од 1. јуна о. г. водити своје трг. књиге на српском језику, а које је наређење благовремено публиковано у дневним листовима.

III.

Према добивеном извештају од Повлашћене Трговачке Агенције у Берлину одржаће се у Франкфурту на Мајни међународна изложба разних пољопривредних продуката и колонијалне робе и то почевши од 21. до 27. августа о. г.

Имајући у виду, да би учествовање на тој изложби са нашим производима, нарочито са храном и шљивом и т. д. било од недогледне користи за нашу извозну трговину на немачким пијацама, то је Комора мишљења, да би корисно било, да све наше институције као Земљорадничке Задруге, Извозничка Удружења и други интересенти у што већем броју буду заступљени и том приликом би били у могућности засновати нове трговачке везе.

Повлашћена Агенција у Берлину прима радо на себе дужност да им код Дирекције Изложбе изради потребна и погодна места, једном речи све што се тиче организације наших извозничара.

Ствар је врло хитне природе, јер је рок пријаве до 1. јула т. г. Пријавни листови за Изложбу као и брошура стоје интересентима на расположењу код Трговачко-Занатлијске Коморе у Новом Саду, а са ближим информацијама служи и наша Повлашћена Трговачка Агенција у Берлину. (Адреса: Privilegierte Handelsagentie des Königr. der Serben Kroaten und Slovenen, Berlin Sw. 19. Seydelstrasse 6.)

Политички положај.

Брзојавна Агенција „Војводина“.

Београд, 15. јуна.

Седница скупштине.

На почетку данашње седнице конституанте председник др. Рибар саопштава скупштини, да је Милош Гошић радикал, потпредседник парламента поднео оставку на потпредседником месту, као и на посланичком мандату због нарушеног здравља. Он се лепим речима опрашта од вредног парламентарца.

После тога се прелази на формалности, те на дневни ред: дискусија о IX. одељку Устава. Први говорник је социјал-демократа др. Корин, који се осврће на поједине чланове тога одељка и критикује их.

Републиканац Крсто Пејовић, говори у опште о судовима. Земљорадник Војислав Лазић напада поједине чланове и износи предлог свога клуба. Босански радикал Тодор Лазаревић приговара неким одредбама овога одељка.

Затим узима реч министар правде Марко Ђуричић, радикал, који се осврће на приговоре појединих говорника.

Код гласања су примљени сви чланови IX. одељка већином гласова.

Прелази се на специјалну дебату о X. одељку, те се седница после кратког говора соцајал-демократе Кристана закључује. Наставак се заказује за после подне.

У 5 сати после подне наставља се седница. Први узима реч др. Момчило Иванић, радикал, који критикује неке одредбе овога одељка, а нарочито говори о буџетском праву парламента, које је јако оштећено овим владиним нацртом устава, јер није савршено изнесено.

Народни социјалиста Иван Дерзић тражи да парламенат добије неограничено право за доношење буџета. То се право погрешно ограничава.

Демократа Рујић, тражи да руде, лековите воде и природно благо пређу сасвим у државну својину.

Републиканац Јован Ђоновић критикује досадашње државно газдовање и говори о државном буџету, који се сваки час повисује, а народ сноси све веће терете. Тражи да се ратни богаташи што пре и што строжије опорезују.

Земљорадник Танкосић критикује члан по члан овога одељка, он налази да ни један од њих није задовољавајући. Гласаће против.

Иза тога узима реч известилац Јурај Деметровић, демократа, те одговара на све примедбе предговорника, који су критиковали владину финансијску политику изнесену у уставу. Он држи да у скупштини нема места за овакве критике, те да је за уређење финансијских односа баш најпотребније да се устав што пре донесе.

Прелази се на гласање, те се X. одељак већином гласова усваја у редакцији уст. одбора. Соц.-демократи, земљорадници, републиканци па и неки радикали гласали су против неких чланова овога одељка, а клерикалци (Корошчева група) уопште се нису ни појавили у парламенту.

После тога председник предлаже да се данашња седница закључи, али се она на захтев центрума наставља. Прелази се на XI. одељак који говори о војсци.

Реч узима соц.-демократа Копац, али чим је почео говор, неки посланици, па и владини, спремају се да изађу из дворане. Соц.-демократа Недељко Дивац примећује да би требали сада да остану када су захтевали да се седница продужи. Говорник је против сталне војске а тражи да се установи народна одбрана.

Затим председник закључује данашњу седницу, а идућу заказује за среду у 9 сати пре подне.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Нови Сад.)

Пашић код Регента.

Београд, 15. јуна. Министар председник г. Никола Пашић био је у подне код Регента и известио га о парламентарној ситуацији за време његовог отсуства. Затим му је поднео извештај и о току дебате у скупштини.

Регентов пут.

Београд, 15. јуна. Листови објављују вест, да ће Регент Александар још ове јесени посетити све савезничке престонице, тако: Париз, Лондон, Рим, Праг и Букурешт.

Мир у Шлеској.

Варшава, 15. јуна. Непријатељства су јуче свугде престала. Савезничке трупе настављају окупацију неутралне зоне.

Бољшевици у Бесарабији.

Лавов, 15. јуна. Руске бољшевичке трупе су у недељу прешле преко границе Бесарабије. Упале су у поједине покрајине. Румуни не показују нигде отпор.

Конференција у Порторозе.

Беч, 15. јуна. Конференција која ће се одржати у Порторозе, у првом реду ће претресати жељезничко питање.

Речка питања.

Београд, 15. јуна. Поводом вести која разноси о некој заједничкој управи наше, италијанске и ријечке владе над ријечком и барошевом луком, земљоradнички посланик Војислав Лазић поднео је председнику Министарског Савета, г. Пашићу писмени упит, у коме тражи обавештење по тој ствари.

Валута.

Београд, 14. јуна. Долар 36·—, франак 286·—, лира 179·— марка 53·50, чехосл. круна 50·50, аустр. круна 5·70. Париз 289, Берлин 53, Беч 5·90.

Цирих, 14. јуна. Верлин 840, Њујорк 600, Милано 30·70, Загреб 400, Букурешт 885, Беч 120, Будимпешта 225 Праг 820, ауст. жигосана круна 92.

Скопљанска деца у Новом Саду.

У Нови Сад данас долазе деца основних школа и по подне ће приредити концерат у великој дворани хотел Слободе. Концерат почиње у 4 сата по подне.

Деца су обучена у народно одело из Јужне Србије у дивном шаренилу. На концерту ће певати лепе песме а биће и један позоришни комад. Позивамо наше грађанство, да овај концерат у што већем броју посети. Улазнице се могу добити на благајни.

Деца долазе да виде Нови Сад и његову околину, па треба одавде да однесу лепу успомену.

Кратке вести.

— Немци траже да енглеске трупе начине реда у Горњој Шлеској.

— У мађарској влади избила је криза због говора министра финансија Хегедиша. Оставку је поднео министар трговине.

— У Бечу се налазе само оне бивше надвојводе, који су се одрекли свих титула и права.

— У Будимпешти је изгорела Ганц-Данубијусова фабрика.

Управник: Јаша Томић.

Одговорни уредник: Трива Милитар.

Бр. 4053./1921.

Оглас дражбе.

За осигурање подвоза цигље, песка, креча, цемента, траверзе за зидање зграде Грађевинске Дирекције расписује се јавна усмена дражба за 26. Јуни у 10 часова пре подне у Грађевинској Дирекцији. Могу лицитирати поседници кола. У име пишманине полаже се 2000 К., а досталац полаже 4000 круна у име кауције.

Нови Сад, 12. Јуна 1921. год.

1-1 1391 **Грађевинска Дирекција.**

Бр. 4053/1921.

Оглас дражбе.

На основу решења Господина Министра Грађевина бр. 7011 и Министарског Савета К. М. Бр. 9712. расписује се овим на дан 25. јунија у 10 сахата пре подне у уреду ове Дирекције оферална дражба ради осигурања радова за новоградњу зграде Грађевинске Дирекције у Новом Саду.

Технички елаборат може се видети у Архитектонском Одсеку Дирекције за време званичних часова. Примерак прорачуна потребан за понуду може се добити за 50 круна у истом Одсеку, што служи за отштећење папира.

Посао се издаје у две групе.

I. групу сачињавају радови рушења: земљани, зидарски и постављачки; дрводељски;

II. групу сачињавају: радови столарски, браварски, стакларски, мазалачки, лимарски и каменорезачки.

Сав потребан грађевни материјал за радове у првој групи лиферује Грађевинска Дирекција а предузимачи дају само рад, халат и скеле. За радове у II. групи предузимачи дају и сав грађевински материјал као и рад, халат, радило и подвоз.

Оферте могу подносити само стручњаци посепце сваки на свој посао. На целу групу могу оферирати удружени стручњаци тих послова.

У име жаобине понуђач има положити жаобину од 5%, на понуђену своту у готовом новцу. Кауција износи 10% од понуде и може бити и у вредносним папирима (акцијама) или гарантном писму.

Понуде имају бити прописно биљеговане а има им бити приложен прорачун са уписаним јединачним ценама. Код послова у II. групи понуђачи имају прорачун попунити, да би се избегао сваки неспоразум у погледу квалитета материјала.

Сви радови морају бити довршени 30. новембра 1921. год. а радови I. групе 31. октобра. За довршење одговарају солидарно обе групе.

Закашњене, нејасне и брзојавне понуде не узимају се у обзир.

Нови Сад, 12. јуна 1921.

1-1 1392 **Грађевинска Дирекција.**

Бр. 3352/1921.

Стечај.

Расписујем стечај за општ. ветеринара у општинама Тополи и Бајши, и позивам компетенте, да своје молбе до 25-ог Јуна долепотписаном пошаљу.

Берива су следећа: општина Топола 5500 круна годишње плате, за преглед, меса толико исто. Од општине Бајшанске 400 круна годишње плате.

Осим тога припадају за приватну праксу опредељене пристојбе.

Топола, 8. јуна 1921. год.

Начелник среза:

1385 1—1 **Иванић** с. р.

Оглас.

Српска Банка д. д. у Иригу, објављује овим, да се је, услед сједињења (фузије) са Српском Сремском Банком д. д. у Руми, разврга, па се стога, у смислу §-а 202 тргов. закона позивају сви веровници Српске Банке д. д. у Иригу, да пријаве своје тражбине против Српске Банке д. д. у Иригу у року од 6 месеци рачунајући од дана трећег увршћења овог огласа у „Застави“ као листу, у којем се по §-у 84 Основних правила Српске Банке д. д. у Иригу, све друштвене објаве оглашују.

У Иригу 10. јуна 1921.

Управни одбор:

Српске Банке д. д. у Иригу.

1389 1—3

Набавка звона.

Потписаној Црквеној Општини потребују, према постојећем средњем 2. звона, велико и мало, од најбољег материјала, у тежини 7—8 мет. центи.

Понуде треба стручњаци лично да поднесу овој Општини до 13/26 Јуна о. г., кога дана ће се са најповољнијим нудиоцем закључити посао.

Из седнице срп. прав. црквене општине.

У Бегечу (Бачка, код Новог Сада) 9/12 Маја 1921.

Светозар Димитријевић

1388 1—3 председник.

Велетрговина фарбе „Унион“

Нови Сад, Јеврејска ул. 1.

Леополд Флеш и Комп.

Нудимо уз брзо лиферовање: 20.000 кг „Steinkolenter“-а, 40.000 кг Алабастер и штукатур гипса, 10.000 кг I-а Коломасти, 15.000 кг Бечке беле боје п. п., 3.000 кг Бензина у сандуцима, 50 буради I-а Машинског зејтина (американског), 30 буради Цилиндерског зејтина, 30.000 кг I-а Зид-зелене боје (Wandgrün), 10.000 кг Сатинобер лихт, 10.000 кг I-а Франк Окер J. C. L. J. S. Лака за патос, Емаљ, Ekspress, Копал, за глачање, гвозденог и кожног лака, Секацио и брунолин Пемзле, Шаблоне, солне киселине, сумпорне и салмиак киселине, паркет-викса, крема за ципеле. Бернштајн флинтенпапира и све у ту струку спадајуће артиклове по најјефтинијој цени. За препродавце велики рабат. 1359 3—6

Брзи књигоштампаћи строј

(Schnellpresse, fabrikat Löser) са справом за излагање, унутрашње растојање оквира 59×85 см. **Американка** (fabr. Rust) растојање оквира 26×36 см. Ово је спремљено и за електромотор. **Машина за сечење хартије** дуж. 51 см. на продају су и могу се видети у штампарији **Хиршенхаузер и Пилишер, Нови Сад.** Евентуално за отварање мале штампарије отприлике **1000 кг. обичне** (Brotschrift) и **насловних слова** ћирилица и латиница и за слова потребни регали и сандуци могу се добити. Како стројеви, тако и слова су у потпуно добром стању. 1367 2—3

АНИЛИНСКЕ БОЈЕ

за **вуну, памук и свилу,** немачки фабрикат, упорабиве са и без киселине, паковане у картонима по 1 и 2½ килограма, надаље **боје за тканину** у картицама изванредне каквоће нуди са складишта - -

„Патрна“ Задруга за кем. потребштине **Загреб**

Прерадовићева улица бр. 12.

Брзојави: „Кропатрна“ Загреб.

Захтевајте ценик! Захтевајте ценик!

1325 3—6

БАБИЛОН и ХОВАН творница за хемијско чишћење и бојадисање одела **Нови Сад,** Сечењијева улица број 9. 1321 8—12

ВИЛА

на Дунаву у Рибњаку

Петроварадин преко од Штранда, на продају, 4 јутра земљишта са **дивним парком, виноградом** и **воћњаком** код пристаништа лађе. За услове обратити се на

Аника Ђула, Нови Сад

Текели Имре улица 11. 1355 2—2

Објава.

Част ми је до знања ставити својим цењеним муштеријама, да сам мешовиту радњу у Стапару, која се до сада водила под фирмом **Павловић и Ћирилов** купио са свима потраживањима и дуговима и да ћу исту и на даље водити под истом фирмом на свој рачун. Фирму од сада бележим искључиво сам.

У Стапару, 1. јуна 1921.

Са особитим поштовањем

1386 1—1 **Жарко Ћирилов.**

БРАЋА ГОЛДНЕР, СУБОТИЦА

ЈУГОВИЋА УЛ. 20. ТЕЛЕФОН 134.

Извештавамо штовану публику, да смо нашу **фабрику леденњака и справа за расхлађивање** пренели **из Баје у Суботицу,** проширили и снабдели модерном машинеријом. — Зготовљавамо и имамо на стовариштy сваке врсте **леденњака, справа за мерење пива и Америкакских леденица.** Лампе-рине за кафане и новчане заводе израђујемо по нацрту. — По жељи шаљемо планове. — Ценовник шаљемо бадава и франко.

1342 2—

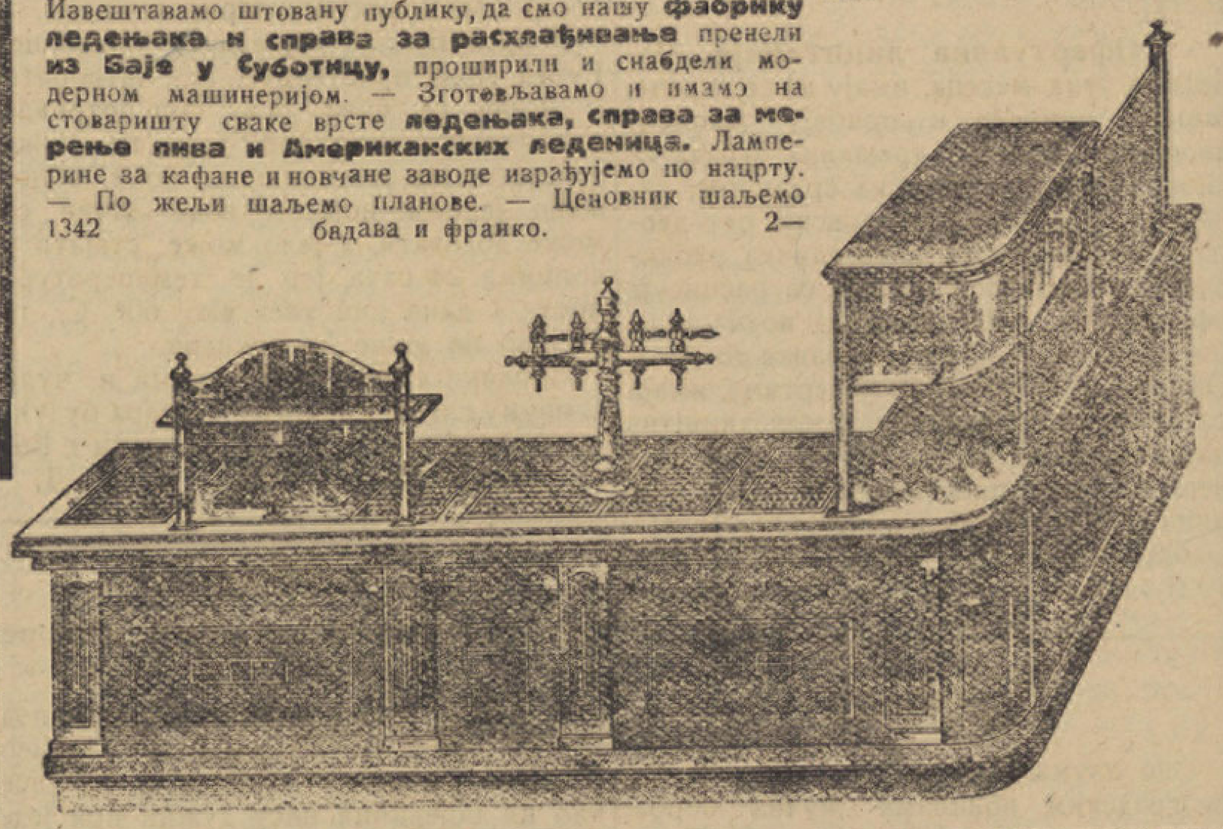

Централни Кредитни Завод

као филијала Српске Банке деоничарског друштва у Загребу

Нови Сад

Издаје: **извозничарима** уверења за извоз робе (уверења о обезбеђењу валуте), **а увозничарима** чекове и кредитна писма на сва страна тржишта (Чехословачку, Италију, Аустрију, Немачку, Француску, Енглеску, Швајцарску, Америку и Мађарску) и врши дознаке за издржавање ђака, болесника и личне потребе у иностранство;

Наплаћује: чекове наших исељеника у Америци, путничке чекове (Traveles Cheques), доспеле купоне домаћих и чешких вредносних папира;

Купује и продаје: мале и велике дукате, златнике, све стране монете, чекове, девизе, вредносне папире и Амерички зајам „Слободе и победе“ (Liberti & Victory bonds):

Врши: **брзо, тачно и кулантно све берзанске послове.** - - - -

1365 1—3

ВЕЛЕТРГОВИНА ЖЕЉЕЗОМ

АДОЛФ ГОЛШТЕЈН И ДРУГ

ЗАГРЕБ, Хацова улица 25.

Телефон 20—91. Брзојави: „Агид“ Загреб.

Препоручујем своје вазда сортирано складиште.

ЖЕЉЕЗНЕ РОБЕ

1309 2—9

Једна партија

Господарских стројева и непромочивих пожава

јефтино за продати; поближе код тврткe

ВЕЛЕТРГОВИНА ЖЕЉЕЗА

АДОЛФ ГОЛДШТАЈН И ДРУГ, ЗАГРЕБ Хацова ул. 25.

1390 1—1

Штампарско предузеће „Застава“ д. д. 612—921.